

Tulevaisuus ja sopeuttamishjelma 2024 - Voimakas panostus avoimiin ja puoliavoimiin hoitomuotoihin

Aluehallitus 20.11.2023 § 278
1476/00.01.02/2023

Valmistelija Vähäkangas Pia
Palmberg Christian
Pellfolk Tony
Lisätietoja: puhelinnumero: 06 218 1111 (vaihe), etunimi.sukunimi@ovph.fi

Tulevaisuus- ja sopeuttamishjelman (2023–2026) mukaisesti pyritään vastaamaan väestön tarpeisiin henkilöstöpulasta ja vähenevästä rahoituksesta huolimatta. Vuodelle 2024 ehdotettujen säästötoimenpiteiden toteuttamisen edellytyksenä on se, että syksyllä 2023 päätetyt panostustoimenpiteet toteutuvat suunnitelman mukaisesti.

Voimakas panostus avoimiin ja puoliavoimiin hoitomuotoihin – toteutuneet toimenpiteet 2023

Kotisairaaloitinnan laajentaminen ja tehostetun kotikuntoutuksen käyttöönotto edistävät sairaalasta kotiutumista. Liikkuvan päivystyspalvelun käyttöönotto vähentää päivystykseen tulemisen tarvetta. Palveluihin ohjautumisen Scrum-toimenpiteet ovat edellytys sille, että pitkällä tähtäimellä voidaan vähentää yleislääketieteen osastoilla asumispalveluja odottavien potilaiden määrää. Yleislääketieteen osastoilla on keskimäärin noin 70 potilasta (2023), jotka odottavat ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkaa. Toisaalta ympärivuorokautisessa palveluasumisessa on RAI-tiedon perusteella vajaa 100 henkilöä, jotka hyötyisivät toisen tyyppisestä asumismuodosta.

Hallituksen päätöksen (28.08.2023/§ 206) mukaisesti on toteutettu erikoissairaanhoidon vuodepaikkojen vähentäminen sekä erityisgeriatrian ja vaativan kuntoutusosaston integraatio. Päätökseen sisältyi myös ympärivuorokautisten palveluasumispaikkojen vähentäminen koti- ja asumispalveluissa. Kaksi yksikköä muutetaan välimuotoisen asumisen paikoiksi ja 18 pysyvää palveluasumispaikkaa muutetaan intervallihoitopaikoiksi. Toven tuvan ja Mariakodin yhdistäminen on toteutettu. Ne kaksi yksikköä, jotka muutetaan välimuotoisen asumisen yksiköiksi, eivät ole vielä toteutuneet kokonaisuudessaan. Intervallihoitopaikkojen muuttaminen eteläisellä alueella ei ole toteutunut lukuun ottamatta muutamia paikkoja, joita on voitu ottaa käyttöön intervallihoitoasiakkaille. Tavoitteena on, että muutokset voidaan toteuttaa ensi vuoden heinäkuun alkuun mennessä.

Jo tehtyjen päätösten mukaan hyvinvointialueella on 1855 ympärivuorokautista palveluasumispaikkaa mukaan lukien ulkoiset ostopalvelupaikat ja pois lukien intervallihoitopaikat. Alla olevassa taulukossa on nähtävillä paikkamäärät suhteessa tavoitteeseen yli 75-vuotiaiden määrästä vuonna 2025.

	24/7 pl/p	>75 år/v	%	intervalli	%
Eteläinen; Kaskinen, Kristiinankaupunki, Närpiö, Maalahti, Korsnäs	346	4385	7,9	22	0,5
Keskinen; Vaasa, Laihia, Mustasaari, Vöyri	945	11997	7,9	52	0,4
Pohjoinen; Pietarsaari, Pedersöre, Luoto, Uusikaarlepyy, Kruunupyy	564	6551	8,6	30	0,5

Voimakas panostus avoimiin ja puoliavoimiin hoitomuotoihin -suunnitelma 2024

Vuoden 2024 sopeuttamistoimet ehdotetaan muuttavan sairaalapalveluiden sekä koti- ja asumispalveluiden palvelutuotannon palveluverkkoa. Tarkoituksenmukainen palveluihin ohjautuminen ja kuntoutumisen mahdollistaminen ovat edellytyksiä kyseisille sopeuttamistoimille. Nämä toiminnot sijoittuvat asiakas- ja resurssikeskuksen sekä kuntoutuksen toimialoille. Ikäihmisten palvelukokonaisuuden palveluprosessit tunnuslukuineen muodostavat perustan avoimien ja puoliavoimien hoitomuotojen toteutumisen seurantaan ja arviointiin.

Sairaalapalvelut

Pohjoisella alueella viidestä osastosta tulee neljä

Pietarsaaren Malmilla toimii kolme yleislääketieteen osastoa (B:1-3, 60 paikkaa) ja vaativan kuntoutuksen osasto (H2, 17 paikkaa). Uudessakaarlepyyssä on lisäksi yksi yleislääketieteen osasto (21 paikkaa). Osastoilla on erilaiset profiilit ja hoitoajoissa on vaihtelua. Tehostetun kotikuntoutuksen toiminnan alkaminen ajatellaan tulevaisuudessa vähentävän osastokuntoutuksen tarvetta. Mikäli vaativan kuntoutuksen osasto siirtyy lähelle yleislääketieteen osastoja, on mahdollista edistää osastojen välistä sisällöllistä integraatiota kuten myös tilojen yhteiskäyttöä. Muutoksen toteuttaminen edellyttää lisäksi kotisairaalan palvelujen käytön tehostamista ja sitä, että erikoissairaanhoidosta voidaan kotiuttaa potilaita suoraan ja siten vähentää jatkohoidon tarvetta yleislääketieteen osastoilla. Lisäksi osastoilla ei tule olla säännönmukaisesti ympärivuorokautista palveluasumista odottavia potilaita.

Ehdotus: Yleislääketieteen osastot sulautuvat yhteen, niin että kolmesta Pietarsaaren YLE osastosta muodostuu kaksi osastoa ja entisen YLE osasto 3:n tiloihin siirtyy vaativa kuntoutusosasto viimeistään 1.3.2024. Vaativan kuntoutusosaston tilat (H2) jäävät tyhjäksi ja ovat käytettävissä muuhun mahdolliseen toimintaan jatkossa. Muutos vähentää yhteensä 10 hoitopaikkaa, eli vähemmän kuin suljettavien paikkojen määrä on laskennallisesti. Hoitohenkilöstön tarve vähenee 12 hoitajaresurssilla ja 0,5 sihteeriresurssilla. Muutoksen kokonaissäästö arvioidaan olevan maksimissaan 1,485 M€ vuonna 2024.

Lastenosasto Pietarsaaressa

Terveystieteiden muuttuessa 2018 hävisi se mahdollisuus, että pienillä sairaaloilla olisi ympärivuorokautinen päivystys erikoissairaanhoidossa. Tässä yhteydessä Malmin sairaalan lastenosasto muutti pienempiin tiloihin ja paikkamäärä väheni neljään. Tilateknisistä syistä käytettävissä on usein vain kolme paikkaa. Käyttöaste vaihtelee vuoden mittaan, mutta osastolla on ollut hoidossa keskimäärin kaksi lasta. Lastenlääkäri ja osaston sairaalalääkäri kiertävät osastolla kaikkina päivinä ja heihin saa tarvittaessa yhteyden virka-aikana sekä viikonloppuisin klo 9–16. Muina aikoina henkilöstö voi konsultoida päivystyksen lääkäriä tai puhelimitse VKS:n lastenpäivystystä. Osasto tekee tiivistä yhteistyötä päivystyksen kanssa. Osastolla hoidetaan potilaita, joilla on erilaisia hoitotarpeita, mukaan lukien psyykkiset ja sosiaaliset syyt. Osasto tekee yhteistyötä myös syömishäiriökliniikka Fredrikan kanssa niin, että potilaat, joita hoidetaan päiväosastolla tietyn ajan, voivat saada ilta-aikaan, öisin ja viikonloppuisin hoitoa osastolla. Koska kaikkina vuorokauden aikoina ei ole saatavilla erikoislääkärin palveluita, osastolla ei pystytä hoitamaan vaikeasti sairaita lapsia ja siksi on huolellisesti arvioitava tapauskohtaisesti, mitkä potilaat tarvitsevat hoitoa keskussairaalassa.

Toiminta on näin pienessä yksikössä haavoittuvaista, ja yksikön käytössä on suhteettoman suuret henkilöstöresurssit osastolla hoidettavien lasten määrään suhteutettuna, mikä

kuitenkin on välttämätöntä, kun toiminta on käynnissä 24/7. Samaan aikaan on Pietarsaaren lastentautien poliklinikka aliresursoitu, ja jonot ajoittain pidemmät kuin hoitotakuu edellyttää. Useampi lapsi ja nuori voitaisiin hoitaa olemassa olevilla resursseilla ja harvempi tarvitsisi ympärivuorokautista hoitoa, jos sovellettaisiin konseptia, jossa 24/7-osasto suljetaan ja sen sijaan panostetaan päiväosastoon, päiväaikaiseen päivystystoimintaan, polikliinisen toiminnan vahvistamiseen ja kotisairaalan kehittämiseen huomioiden myös yhteistyö sosiaalihuollon ja psykiatrian kanssa. Tämän arvioidaan tuottavan taloudellisia säästöjä alla olevan taulukon mukaisesti, vaikka suurin osa niistä, jotka jatkossa tarvitsevat ympärivuorokautista hoitoa, hoidettaisiin hyvinvointialueen ulkopuolella olevassa sairaalassa. Kun päiväaikaisen toiminnan kehittämiseen panostetaan, vähenee ympärivuorokautisen hoidon tarve.

Lastenosaston henkilöstön kanssa on käyty keskusteluita. Henkilöstöllä on useita rakentavia ajatuksia siitä, miten lasten, nuorten ja perheiden avoimia ja puoliavoimia hoitomuotoja voidaan kehittää pohjoisella alueella. Myös Fredrika-klinikan henkilöstöllä on ehdotuksia vaihtoehtoisista yhteistyökumppaneista, mikäli lastenosasto suljetaan. Henkilöstön kanssa käydyssä keskustelussa 7.11.2023 oli enemmistö sitä mieltä, että osaston sulkeminen on kaikesta huolimatta oikea päätös.

	Vaikutus 2024 (10 kk)	Vaikutus vuositasolla
Lastenosasto suljetaan 1.3.2024, yksikön kustannussäästö	-691 000,00	-829 000,00
Kustannusten nousu ostopalveluissa, jos 50 % saa hoitoa Soitesta	339 000,00	407 000,00
Nettosäästö	-352 000,00	-422 000,00

	Vaikutus 2024 (10 kk)	Vaikutus vuositasolla
Lastenosasto suljetaan 1.3.2024, yksikön kustannussäästö	-691 000,00	-829 000,00
Kustannusten nousu ostopalveluissa, jos 90 % saa hoitoa Soitesta	610 000,00	732 000,00
Nettosäästö	-81 000,00	-97 000,00

Ehdotus: Malmin sairaalan lastenosaston ympärivuorokautinen toiminta päättyy viimeistään 28.2.2024. Lapsille ja nuorille suunnattua sairaanhoidon toimintaa kehitetään pohjoisella alueella panostamalla päiväosastoon ja päiväaikaiseen päivystystoimintaan, vahvistamalla polikliinistä toimintaa ja kehittämällä kotisairaala. Tätä varten siirretään henkilöstöresursseja 3–4 sairaanhoitajan verran sekä osaston lääkäriresurssi.

Yleislääketieteen osastojen paikkamäärien vähentäminen keskisellä alueella

Hyvinvointialueella toimii tällä hetkellä 13 omaa yleislääketieteen osastoa ja Selkämeren terveys (Pihlajalinna), joissa yhteensä 283 hoitopaikkaa. Osastojen paikkamäärät vaihtelevat. Keskimääräinen käyttöaste on 97,1 % ja keskimääräinen hoitoaika on 14,6 vrk. Osastojen suurimmat ikäryhmittäiset käyttäjät sijoittuvat 80-84 vuotiaiden ja 85-89 vuotiaiden ryhmiin. Verenkiertoelinten sairauksiin liittyviä diagnoosiluokkia on eniten. Suurin potilasvaihtuvuus on Pietarsaaren osastoilla 1-2 ja pienin vaihtuvuus on Vaasan alueen osastoilla. Mikäli yleislääketieteen osastolle sijoittuneelle henkilölle on tehty päätös siitä, että hän on oikeutettu ympärivuorokautiseen palveluasumiseen ja paikkaa ei ole saatavissa eikä henkilö voi siirtyä kotiin, hän jää osastolle odottamaan asumispaikkaa. Paikkaa odottavia henkilöitä on osastoilla keskimäärin noin 70, kuluneen syksyn aikana jopa 84. Ikäihmisen näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista, että hän odottaa asumispaikkaa yleislääketieteen osastoilla. Tähän voidaan ennaltaehkäisevästi vaikuttaa

mm. kotihoidon tehokkuutta lisäämällä ja kehittämällä palveluihin ohjautumisen prosesseja ja palveluketjuja.

Yleislääketieteen osastoilla pyritään profiloimaan toimintaa ja keskittämään palveluasumispaikkaa odottavia henkilöitä tietyille osastoille, jotta heidän tarpeisiinsa vastataan parhaalla mahdollisella tavalla. Kun asumispaikkaa odottavien määrä vähenee ennaltaehkäisevin toimin, on mahdollista vähentää yleislääketieteen osastopaikkoja. Osastojen profiloinnissa huomioidaan henkilöstöressurssien tarkoituksenmukainen käyttö ja annettavan palvelun taso ja kustannukset.

Koska yleislääketieteen osastojen paikkamäärästä on koko ajan noin neljännes (25 %) ei-terveydenhoidollisista syistä osastolla olevien ihmisten käytössä, on loogista supistaa tarvittavien yleislääketieteen paikkojen määrää oikealle tasolle kysynnän mukaan. Tämän lisäksi ministeriöiden ohjeistuksen mukaan alueellamme on liikaa 24/7 tason hoitoa antavia paikkoja/yksiköitä niin yleislääketieteen kuin erikoissairaanhoidon puolella, jonka takia näihin paikkoihin nyt puututaan.

Ehdotus: Kaksi yleislääketieteen osastoa suljetaan viimeistään 30.6.2024 (osasto 2 Vaasassa, 18 paikkaa ja osasto Laihialla 10 paikkaa). Osasto 2 Vaasassa voidaan sulkea, koska sinne profiloidaan jo nyt hoivaa, ei terveydenhoitoa, tarvitsevia asiakkaita ja Vaasan yleislääketieteen osastot keskitetään tulevaisuudessa yhteen kerrokseen H-talossa. Laihian yleislääketieteen osasto on kooltaan pieni ja toiminnaltaan haasteellinen lähinnä henkilöstöressurssipulan ja potilasturvallisuuden takia (sairaanhoitajaa ei aina saatavilla) ja kustannustehokkuutta ajatellen. Vöyrillä sijaitsevan yleislääketieteen osaston paikkamäärät ehdotetaan vähenevän 20 paikasta 15 paikkaan 30.6.2024, jolloin nykyinen hoiva- profiili pysyy voimassa. Osasto ehdotetaan lakkautettavan viimeistään 31.12.2024, jolloin kotiin vietävät palvelut on saatu parannettua paremmin toimiviksi. Muutosprosessin aikana osastojen profiilit ovat nk. arviointiosastoja, millä saadaan säästöjä kevyemmän henkilökuntarakenteen kautta. Yleislääketieteen osastojen muutosten kokonaissäästön arvioidaan olevan 2,425 M€ vuonna 2024.

Erikoissairaanhoidon (ESH) paikkojen vähentäminen

ESH paikkoja vähennettiin tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman mukaisesti jo syksyllä 2023 25:n paikan verran Vaasan keskussairaalassa (6 KIR, 17 EriGeri ja 2 SIS). Toimenpiteen säästövaikutus oli suuri, koska kokonainen osasto suljettiin, kun kaksi osastoa sulautuivat yhdeksi (Vaativa kuntoutus ja EriGeri). Ehdotuksena on toinen paikkamäärien vähennys, jonka kustannusvaikutus on vähäinen. Toimintaprosesseja hiotaan edelleen. Ajatuksena on myös se, että tehostetun kotikuntoutuksen ja kotisairaalan avulla voidaan edistää kotiutumista myös erikoissairaanhoidosta tehokkaammin.

Ehdotus: Ehdotetaan erikoissairaanhoidon paikkojen vähennystä seuraavasti: 2 paikka per kirurginen (KIR) osasto (=6) ja 4 paikkaa yhteensä sisätaudit/neurologia (SIS/NEU) osastolta, sydänosastolta (Y1B) sekä veri- ja syöpäosastolta. Ehdotuksen toteutumisen edellytyksenä on se, että erikoissairaanhoidossa hoidetaan jatkossa vain erikoissairaanhoitoa tarvitsevia potilaita. Ylipaikka tilanteessa joudutaan helpommin turvautumaan suunniteltujen leikkausten perumiseen. Muutoksen kokonaissäästön arvioidaan olevan suhteellisen vähäinen. Paras kustannussäästö saavutetaan sulkemalla kokonainen osasto, se ei kuitenkin ole tällä hetkellä toiminnallisesti mahdollista.

Koti- ja asumispalvelut

Kotiin annettavat palvelut

Äärimmäisen tärkeä tekijä siinä, että hoito- ja palveluketjut ovat sujuvia ja toimivia, on tehokas ja toimiva kotihoito. Kotihoidolla on kuitenkin suuria haasteita henkilöstön saatavuudessa. Vuonna 2024 keskitytään sen vuoksi siihen, miten erilaisilla toimenpiteillä

voidaan lisätä niitä tuntimääriä, joita hoitohenkilöstö toteuttaa asiakastyönä. Kotihoitoa tehostetaan ja optimoidaan tehdyn nykytilanneanalyysin pohjalta, joka osoittaa, että käyntien suunnittelussa on tehostamispotentiaalia. Tehostaminen tarkoittaa sitä, että kotihoito pystyy suorittamaan enemmän kotikäyntejä. Ikätekniikan käyttöä lisätään merkittävästi, lääkerobottien määrää ehdotetaan lisättävän noin 200 robotista 400:aan robottiin ja etäkäyntiasiakkaiden määrää lisätään 100 asiakkaasta 400:aan asiakkaaseen. Nämä molemmat tekniikan muodot tarkoittavat sitä, että joitakin kotikäyntejä (esim. lääkkeenantokäyntejä) voidaan vähentää ja että seurantakäyntejä voidaan tehdä tehokkaasti etänä. Ateriapalvelu, kotiin annettavana tukipalveluna, toimii hyvinvointialueen alueilla eri tavoilla. Joissakin yksiköissä kotihoidon henkilöstö vie ruuan, toisissa ruuan kuljetus on hankittu ulkopuolelta. On arvioitu, että se tuntimäärä, joka vastaa kotihoidon henkilöstön ruuan kuljettamiseen käyttämää aikaa, vastaa 14 henkilötyövuotta.

Kotihoidon tehostaminen mahdollistaa tarkoituksenmukaisen kotiutuksen sairaalasta, tukee turvallista kotona asumista ja on edellytys sille, että palveluverkkoon suunnitellut muutokset voidaan toteuttaa.

Asuminen

Jotta pohjoinen alue saavuttaisi vuonna 2025 palvelustrategian tavoitteen (8 % ympärivuorokautisia palveluasumispaikkoja), ehdotetaan ostopalvelujen vähentämistä 22:lla ympärivuorokautisella palveluasumispaikalla pohjoisella alueella. Koska ulkoiset ympärivuorokautiset palveluasumispaikat ostetaan erityisesti pohjoisella alueella palveluseteleillä, merkitsee se sitä, että asiakkaiden valinnoilla on merkitystä siihen, miten paikkoja vähennetään. Ehdotuksella tasoitetaan ostettujen palveluasumispaikkojen kustannusten kasvua osittain.

Paikkamääriä ehdotetaan supistettavan Äldersron palvelukeskuksessa Kristiinankaupungissa neljällä ympärivuorokautisella palveluasumispaikalla. Välimuotoisen asumisen paikkoja halutaan lisätä seitsemällä. Äldersron valmistuu uusi siipi marraskuussa 2023. Hoitohenkilöstöä on tuloksetta yritetty rekrytoida, jotta uusi siipi voitaisiin avata. Ehdotetaan, että uutta siipeä käytetään välimuotoiseen asumiseen. Synergiaetuja on saavutettavissa, kun samassa kiinteistössä olisi ympärivuorokautista palveluasumista, välimuotoista asumista ja päivätoimintaa.

Ehdotus: Ehdotetaan, että ostopalveluja vähennetään ympärivuorokautisten palveluasumispaikkojen osalta (22 paikkaa) nykytilanteeseen verrattuna. Lisäksi ehdotetaan, että Äldersron palveluasumispaikkoja supistetaan neljällä (4) paikalla ja välimuotoisen asumisen paikkoja lisätään seitsemällä (7) niin, että Äldersron uuteen siipeen tulee yhteisöllistä asumista. Muutoksen odotetaan supistavan menoja 1,17 miljoonalla eurolla vuositason tasolla, kun ostopalvelun ympärivuorokautisia palveluasumispaikkoja vähennetään 22:lla kappaleella. Neljän palveluasumispaikan muuttamisesta seitsemäksi välimuotoisen asumisen paikaksi tulee säästöä 60 000 euroa vuositason tasolla.

Hyvinvointialuejohtaja Kinnunen Marina

ehdottaa, että hallitus päättää, että

- Pietarsaaren alueella viidestä osastosta tulee neljä 1.3.2024 lähtien ehdotuksen mukaisesti
- lastenosasto suljetaan viimeistään 28.2.2024 ja että päiväosastoa sekä lasten kotisairaala vahvistetaan ehdotuksen mukaisesti
- keskisellä alueella suljetaan kaksi yleislääketieteen osastoa viimeistään 30.6.2024 (Laihia, 10 paikkaa ja osasto 2 Vaasassa, 18 paikkaa) ehdotuksen mukaisesti
- Vöyriellä sijaitsevan yleislääketieteen osaston 20 paikkaa muutetaan 15 paikkaiseksi

viimeistään 30.6. 2024 ja osasto suljetaan viimeistään 31.12.2024 ehdotuksen mukaisesti

- 10 erikoissairaanhoidon paikkaa suljetaan ehdotuksen mukaisesti
- ostettujen ympärivuorokautisten palveluasumispaikkojen määrää vähennetään 22 paikalla nykytilanteeseen verrattuna pohjoisella alueella
- Äldersron palveluasumispaikkoja vähennetään neljällä ja Äldersron uuteen siipeen avataan seitsemän yhteisöllisen asumisen paikkaa.

Päätös:

Esittelijä muutti päätösehdotustaan seuraavasti:

ehdottaa,

- että aluehallitus käy keskustelun valmistelussa ehdotetuista palveluverkoston muutoksista.
- että aluehallitus toteaa, että yhteistoimintaneuvottelut ovat vielä kesken, minkä vuoksi hallitus tekee lopulliset päätökset palveluverkoston muutoksista ylimääräisessä kokouksessa 15.12.

Aluehallitus hyväksyi muutetun päätösehdotuksen.

Pöytäkirjaan merkittiin, että hallituksen jäsen Rainer Bystedt ilmoitti esteellisyydestä (yhteisöjäävi) ja poistui asian käsittelyn ajaksi. Varajäsen Steven Frostdahl osallistui asian käsittelyyn Bystedtin sijasta.

Pöytäkirjaan merkittiin, että sektorijohtaja Pia-Maria Sjöström ilmoitti esteellisyydestä (palvelussuhdejäävi) ja poistui asian käsittelyn ajaksi.

Toimialajohtajat Christian Palmberg ja Tony Pellfolk sekä johtajaylilääkäri Peter Nieminen osallistuivat asian käsittelyyn Teamsin kautta.

Kokous keskeytettiin klo 13.20-13.30 väliseksi ajaksi.

Jakelu